

خودآموز اوستایی

راهنمای مقدماتی

خط، دستور و زبان متون مقدس (زردشتی)

راهبر پریز کارنجیا

ترجمه:

محمّد ذبیحی

فصلنامه شبیانی

فرهنگ عامه

کارنجیا، رامیار ۱۹۶۵ - م.
 شناسه افزوده: مُطَلَبی، محمّد، ۱۳۵۱ -، مترجم- شیبانی فرد، فاطمه، ۱۳۶۲ -، مترجم
 مشخصات نشر: کرمان: انتشارات فرهنگ عامه، ۱۳۹۴
 مشخصات ظاهری: ۱۳۸ ص: جدول.
 یادداشت: شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۸۹۸-۹-۶
 Teach yourself AVESTA :A beginners guide to
 the script grammar & language of the zoroastrian scriptual texts, 2011
 یادداشت: نمایه: ص[۱۳۵]. عنوان دیگر: راهنمای مقدماتی خط دستور و زبان متون قدیمی
 مقدس زردشتی.
 موضوع: زبان اوستایی- زبان اوستایی- دستور- الفبای اوستایی.
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ غ ۲ ک/۸ PIR
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۹۶۸۶۴
 رده بندی دیویی: ۴۷۰/۰۳۷
 فهرست نویسی: فیبا

نشر فرهنگ عامه

خودآموز زبان اوستایی

ترجمه: مه‌مّد مُطَلَبی، فاطمه شیبانی فرد

چاپ اول: ۱۳۹۴

شماره ارگان: ۱۱۰۰

پایه: لوح

دفتر مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خا. ۱، ک. ۱، سر جنوبی، رویروی پاساژ مهستان،

بین بست سرود، شماره ۱۰، واحد ۴، تلفکس: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۴۸

دفتر کرمان: چهارراه شهید باهنر(ناصر)، ساختمان میلاد نور، طبقه دوم

موبایل: ۳۹۳۹۸۷۳۳

ه. change_ame@yahoo.com

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

- پیشگفتار مترجمان ۹
- مقدمه مؤلف: ۱۱
۱. الفبای اوستایی ۱۳
- ۱-۱ حروف الفبا ۱۶
- ۱-۲ تقسیمات آوایی حروف الفبا ۲۱
- ۱-۳ قواعد خطی قرارگیری حروف ۲۴
۲. هم : دی ۲۶
- ۲-۱ هم : مصوت ۲۶
- ۲-۲ هم نهادی : امتی ۳۰
۳. ریشه و درجات ریشه ۳۴
- ۳-۱ ریشه ها ۳۴
- ۳-۲ گردش مصوتها (افزوده و بالانده) ۳۵
۴. اسم ۳۷
- اسمهای اولیه و ثانویه ۳۷
۵. صفت ۴۰
- درجات صفت ۴۱
۶. جنس ۴۲
۷. صرف ۴۸
- ۷-۱ پایانه های صرفی کلی ۴۵

- ۴۷ ۲-۷ ماده‌های مختوم به مصوت.
- ۴۷ ۱-۲-۷ ماده‌های مذکر مختوم به -لد
- ۴۹ ۲-۲-۷ ماده‌های خنثای مختوم به -لد
- ۵۰ ۳-۲-۷ ماده‌های مذکر مختوم به -لد
- ۵۱ ۴-۲-۷ ماده‌های مؤنث مختوم به -لد
- ۵۳ ۲-۷ ماده‌های مؤنث مختوم به -ج
- ۵۴ ۱-۲-۷ ماده‌های مؤنث مختوم به -ج
- ۵۵ ۲-۷ ماده‌های خنثای مختوم به -ج
- ۵۵ ۸-۲-۷ ماده‌های مذکر مختوم به -ج
- ۵۷ ۹-۲-۷ ماده‌های مؤنث مختوم به -ج
- ۵۸ ۱۰-۲-۷ ماده‌های خنثای مختوم به -ج
- ۵۸ ۳-۷ ماده‌های مختوم به صامت.
- ۵۹ ۱-۳-۷ ماده‌های مذکر مختوم به - (لد ۳۰)
- ۶۰ ۲-۳-۷ ماده‌های مؤنث مختوم به - (لد ۳۰)
- ۶۲ ۳-۳-۷ ماده‌های خنثای مختوم به - (لد ۳۰)
- ۶۳ ۴-۳-۷ ماده‌های مؤنث مختوم به - }
- ۶۴ ۵-۳-۷ ماده‌های خنثای مختوم به - }
- ۶۵ ۶-۳-۷ ماده‌های مذکر مختوم به - (لد ۳۰)
- ۶۶ ۷-۳-۷ ماده‌های مذکر مختوم به - }
- ۶۶ ۸-۳-۷ ماده‌های مذکر مختوم به - (لد ۳۰)

۶۷..... ۷-۳-۹ ماده‌های مذکور مختوم به - (کذذذ) ۷۷

۶۸..... ۷-۳-۱۰ ماده‌های ختای مختوم به - (کذذذ) ۷۷

۷۰..... ۸ ضمیر

۷۵..... ۹ عدد

۷۷..... ۱۰ فعل

۷۸..... ۱۰-۱ گروه‌های ده‌گانه صرف

۸۱..... ۱۰-۲ ان‌ها و ای صرفی

۸۱..... ۱۰-۳ زمان ماضی

۸۴..... ۱۰-۳-۲ زمان ايمپريکت

۸۷..... ۱۰-۲-۳ وجه امری

۸۹..... ۱۰-۲-۴ وجه امکانی

۹۰..... ۱۰-۳ زمان‌ها و وجه‌های غیر صرفی

۹۱..... ۱۰-۳-۱ زمان آینده

۹۱..... ۱۰-۳-۲ زمان نقلی

۹۳..... ۱۰-۳-۳ زمان اتوریست (ماضی)

۹۴..... ۱۰-۳-۴ وجه تمنائی یا دعایی

۹۷..... ۱۱. صفت‌های فعلی

۹۷..... ۱۱-۱ صفت فعلی مضارع

۹۸..... ۱۱-۲ صفت فعلی آینده

- ۱۱-۳ صفت فعلی نقلی ۹۹
- ۱۱-۴ صفت فعلی گذشته ۹۹
۱۲. فعل‌های مشتق ۱۰۲
- ۱۲-۱ فعل تکراری یا تشدید ۱۰۲
- ۱۲-۲ فعل آرزویی ۱۰۳
- ۱۲-۳ فعل جزم یا ای ۱۰۳
- ۱۲-۴ فعل بی ۱۰۴
- ۱۲-۵ فعل ۱۰۵
۱۳. ادات ۱۰۶
- ۱۳-۱ قیدها ۱۰۶
- ۱۳-۲ حروف اضافه ۱۰۷
- ۱۳-۳ حروف ربط ۱۰۷
- ۱۳-۴ پیشوندها ۱۰۸
۱۴. چند قاعده دستوری ۱۱۰
- ۱۴-۱ مضاعف شدن ۱۱۰
- ۱۴-۲ آوازه‌های مرکب ۱۱۳
- ۱۴-۳ حروف زائد ۱۱۳
- ۱۴-۴ ماده‌های قوی و ضعیف ۱۱۴
- ۱۴-۵ مصدر فعل ۱۱۶
- ۱۴-۶ غلسم‌های مصدر و فعلی ۱۱۶

۱۱۷..... ۱۵. ترجمه

۱۱۷..... ۱۵-۱ نحو: ساخته شدن جمله‌ها

۱۱۸..... ۱۵-۱ ترجمه از اوستا به فارسی

۱۲۱..... ۱۵-۱-۲ ترجمه از فارسی به اوستایی

۱۳۲..... ۱۵-۲ نمونه ترجمه متن: سروش باج

۱۳۵..... جایه‌ها

۱۳۵..... م. لانگا ن اصل: جا

پیشگفتار مترجمان

اوستایی یکی از زبانهای باستانی ایران است. زبانهای باستانی، زبان‌هایی مرده با قواعد بسیار پیچیده هستند؛ قواعدی بسیار پیچیده‌تر از قواعد زبان‌های ساده امروزی که در واقع شکل ساده شده همان زبان‌های باستانی‌اند. یادگیری این زبان برای کسانی که تنها با زبان‌های امروزی آشنا هستند و از بسیاری از مفاهیم دستوری خاص زبان‌های باستان هیچ زمینه و ذهنی ندارند، کار آسانی نخواهد بود. برای این امر، کتاب‌های آموزشی که بتوانند آن مفاهیم پیچیده را به زبانی ساده بیان کنند بسیار سودمند است. کتاب حاضر، خودآموز زبان اوستایی است و دست‌انداز آن آموزش این زبان به شیوه‌ای ساده برای مبتدیان است و می‌تواند برای علاقه‌مندان، به ویژه آن‌ها که دسترسی به استاد ندارند توصیفی کلی از ساختار زبان به دست دهد و آنها را برای فراگیری آموزش‌های جدی‌تر و استفاده از منابع علمی‌تر آماده سازد.

نویسنده کتاب، دکتر رامیا، پرویز کارنجیا است. وی متولد ۱۹۶۵ در هند و از روحانیان زردشتی است. تحصیلات دانشگاهی وی در کارشناسی، کارشناسی‌ارشد و دکتری، همه در رشته اوستایی-پهلوی در دانشگاه بمبئی بوده است. عنوان رساله دکتری وی، «اشارات علمی در وندیداد- بررسی انتقادی» با راهنمایی دسته دکتر ف. م. جاماسپ‌آسا در ۱۹۹۴ بوده است. وی علاوه بر برخی از زبانهای ایرانی شامل اوستایی، فارسی باستان، فارسی میانه (پهلوی)، با زبانهای انگلیسی، گجراتی، هندی و مراثم نیز آشنا است. همچنین صاحب تألیفات متعددی اعم از کتاب و مقاله در زمینه زبان اوستایی، دین زردشتی و تاریخ و فرهنگ ایران باستان است.

متن انگلیسی این کتاب، اگرچه نشان‌دهنده توانایی نویسنده در تسلط به انگلیسی است لیکن حاوی جمله‌هایی است که ساختارشان کاملاً انگلیسی نیست و این احتمالاً اثر تأثیر زبان مادری نویسنده است. علاوه بر این، اشتباهات املاتی و ابرادات ویرایشی و ساختارهایی نیز در آن به چشم می‌خورد.

از ویژگی‌های بارز این کتاب این است که در آن، همه واژه‌ها و جمله‌های اوستانی به خط اوستایی آمده‌است نه حرف نویسی یا آوانویسی. این موضوع در آغاز امر برای کتابی که برای آموزش مقدماتی است مناسب به نظر نمی‌رسد. در اغلب دستورهای زبان‌های کهن صورت آوانگار به‌کار می‌رود. اما از آنجا که خط اوستایی، خطی بسیار دقیق، ساده و تقریباً آوانگار است، این امر، باعث سختی آموزش نمی‌گردد و مانعی برای یادگیری به وجود نمی‌آورد.

نویسنده در پایان هر درس تمرین‌هایی آورده بود. همچنین در پایان کتاب، بانک سوالاتی فراهم کرده بود. همه در ترجمه حذف گردید. برابره‌های انگلیسی اصطلاحات فارسی در آخر کتاب با تفسیر حروف "نای فارسی در جدولی آورده شده‌اند. املاهای انگلیسی اعلام، شامل اسامی اشخاص و اسامی مکانی در پانزدهم آورده شده‌اند.

مترجمان با برخی از آنچه در کتاب آمده، شامل نکات زبانی، ترجمه واژه‌ها و جمله‌هایی اوستایی موافق نیستند اما سعی کردند با رعایت امانت، آنچه منظور نویسنده بوده است به فارسی برگردانند. بهتر آن بود که در هر مورد که مواردی که نادرست می‌دانند، نظر خود را در حاشیه بیان کنند لیکن این کار زمان‌بر بود. به همین دلیل، برای پرهیز از این امر، به جای بعدی موکول شد.

امید است این ترجمه برای علاقه‌مندان به یادگیری زبان‌های باستانی ایران بویژه دانشجویان فرهنگ و زبان‌های باستانی مفید واقع شود.

محمد علی، فاطمه شیبانی فرد

کرمان، بهار ۱۳۹۱

مقدمه مؤلف

زبان اوستایی که در اصل، متعلق به خانوادهٔ زبانی هندی و ایرانی باستان است، در حال حاضر، زبانِ متون مقدس زردشتی است. این زبان، امروزه برای ارتباطات روزمره به کار نمی‌رود و از این رو یک «زبان مرده» محسوب می‌شود.

این کتابِ مقدماتی، مبتدیان را در مطالعهٔ خطِ اوستایی، یادگیری زبان و فهمیدنِ متون پایهٔ کمک می‌کند. به شکل کتابهای «خودآموز» تهیه شده است، تا دانشجو بتواند زبان را بدون نیاز به کمک استاد بیاموزد. هر بخش به صورت یک درس جداگانه تهیه شده است. پانویست‌ها بیشتر شامل کلمات معادل یا شکل‌های مختلف اصطلاحات دستوری امروزه است. هدف از آوردن این جمع‌آوری است و برای یادگیری زبان ضروری نیستند.

تمرینات در پایان هر بخش باید بیشتر آنها در پایان کتاب آورده شده است. در پایان برای کسانی که می‌خواهند خود را ارزیابی کنند، یک بانک سؤال تهیه شده است.

اساس این کتاب، یادداشت‌های دکتر اوتایی مرحوم دستورجی دکتر هرمزدیار کیوجی میرزا برای دانشجویانش است. سبک نگارش، مختصات و طرح کلی این کتاب، نتیجهٔ تجربهٔ تدریس و تعامل در طول چندین سال گذشته است.

با توجه به ماهیت مقدماتی این کتاب، قواعد دستوری، شکل ساده بیان شده است. هرچاکه گزینه‌های متعددی برای پایانه‌ها وجود دارد فقط، اول‌ترین مورد در این کتاب داده شده است. این کتاب همچنین می‌تواند به عنوان کتابی مرجع برای آموزش خط و دستور اوستایی به کار رود.

برای مطالعهٔ دستور اوستایی با جزئیات بیشتر می‌توان به «دستور عملی زبان اوستایی» از کاواسچی ادالچی کانگا (همبلی، ۱۸۹۱)، «دستور اوستایی در مقایسه با سنسکرت» از آ. ویلیامز جکسن (اشتوتگارت، ۱۸۹۲)، «زبان اوستایی» (۳)، دستور اوستایی» از کارل هوفمان

(دایرة المعارف ایرانیکا، ج ۳، صص ۴۴-۳۵) و «مقننه‌ای بر اوستای جدید» از پ. ا. شروو (آنلاین، ۲۰۰۳) مراجعه کرد.

امیدوارم این کتاب مردم را قادر سازد که با خط، دستور و زبان اوستایی آشنا شوند.

رامیار پرویز کارنجیا

دادار، یمینی.

ژوئن ۲۰۱۱.

www.ketab.ir